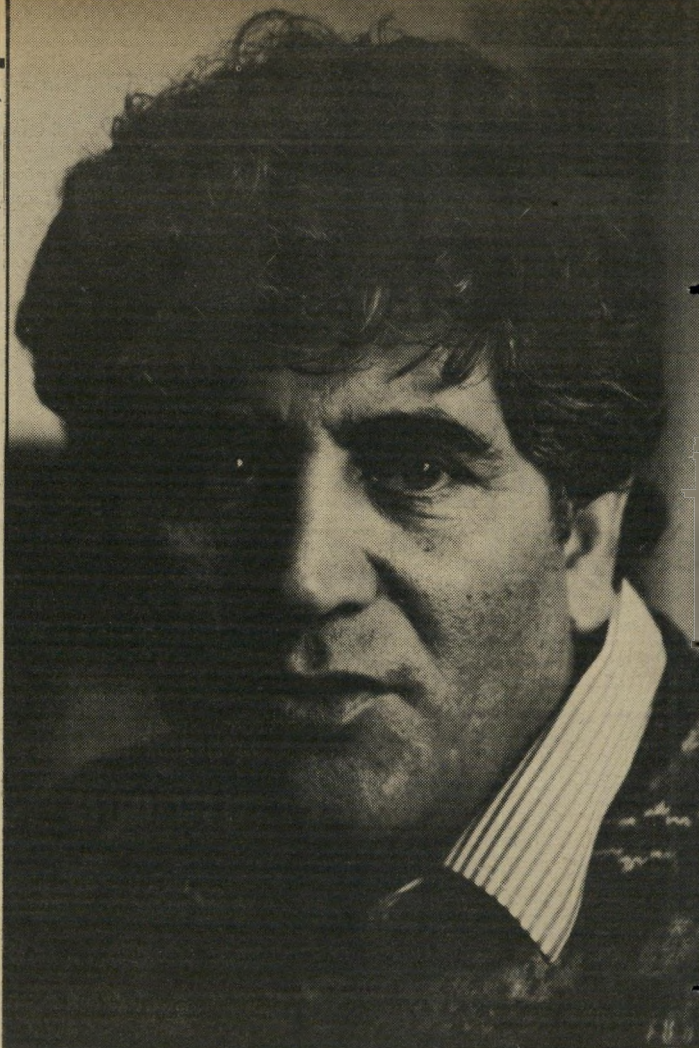

ענת סרגוסטי, העולם הזה

גנדי העורבי

את רעיונותיו מפיץ עוואד בהרצאות, בכתיבת ספרים, באמצעות פוסטרים, הפגנות, הופעות בכפרים ובמחנות פליטים, ואירגון קהילות. אנחנו אומרים להם לא לפחד, לא לזרוק אבנים, לא לברוח. שיהיו אמיצים, כי המניע שלהם אמיתי וצורך ואסור להם לפחד מהכלא.

חיים קשים לישראלים

לראשונה התחיל עוואד להתעניין בתורתו של מוהנדרס גנדי כשלמד בקולג' בארצות-הברית. השנים היו שנות מילחמת-וייטנאם, וציבור הסטודנטים היה מעורב בהפגנות סוערות נגד המלחמה ונגד המעורבות האמריקאית שם. הוא התחיל להתעניין בתורתו של גנדי ואימץ אותה. לדעתו, אם יאמצו אותה גם הפלסטינים כשטחים הכבושים, הם

במשך השנים ביקר פעמים מעטות את מישפחתו בירושלים המזרחית. בארצות-הברית המשיך להיות מעורב כקהילה הפלסטינית הגולה, והיה חבר בכל מיני אירגונים פלסטיניים, בעיקר של אנשי אקרמיה.

זה היה קשה. הייתי ידוע בין חבריי, בני הגיל שלי. היתה להם הרגשה לא טובה, כאילו באתי מאמריקה להטיף לאנשים שיטות אמריקאיות של אי-אלימות. כאילו באתי לעשות פה אמריקניזציה. אבל יותר מאוחר זה התפתח לקונספציה חזקה, ואנשים אימצו את הרעיונות שלא על בסיס דתי או אישי, אלא כפיתרון למצב מסויים.

לאנשים ששאלו אותי איך אני יכול לעזור, אמרתי שאת העיקר הם צריכים לעשות כעצמם. שהם צריכים לעזור זה לזה. שאסור להם לפחד מהחיללים. אמרתי להם שמי שנושא נשק פוחד יותר מהם. אמרתי להם שהחילל הישראלי איננו מיפלצת, שגם הוא בן-אדם. אמרתי שצריך להגיע לעימות עם הישראלים, כי המניע שלנו צורך וצריך שכולם יידעו זאת.

לפני חודשים אחדים הוקרן בסנימטקים בישראל הסרט אומץ בקו העומות. זהו סרט טלוויזיה תיעודי, המתאר את הכיבוש בגדה המערבית. הוא הוכן למען הטלוויזיה הבריטית על-ידי ויקטור שונפלד, יהודי בריטי. הסרט עורר סערה פוליטית בישראל. רבים, בעיקר מן האגף הימני, טענו שהוא מסלף את המציאות. זמן קצר אחר-כך הוקרן הסרט, בקיצוצים קלים, בערוץ השני של הטלוויזיה הירדנית. מוכר עוואד מהווה נושא חשוב בסרט זה. באחד הקטעים מסופר בסרט על עימות החרף שבין המתנחלים היהודיים היושבים בבית הרטה בחברון לכין בעלי החנויות הערביים בכניין מסיבות שתוארו כביטחוניות הקים מיישם הצבאי גרר לבית-הרטה. היא נועדה לבודד את החנויות ולהקשות על גישת הערבים אליהן. הגדר הוקמה בשפת המידרכה הצרה שבחזית הבניין,

מובארכ עוואד (למעלה) צפוי לגידוש. הוא מנסה לשכנע את תושבי הגדה והרצועה לנקוט את שיטותיו של גנדי: התנגדות בלתי-אלימה

עוואד (שני מימין) בסרט הבריטי: עובר חיפוש ליד "בית-הרטה".*

כהסתירה את החנויות ובהותירה מעבר צר ביותר אליהן, הסותרים הערביים טענו שהגדר מפריעה למיסקיהם ומונעת מלקוחות לבוא למקום. הם ניסו אף פנייה לבית-השפט העליון, אך הגדר נותרה על כנה. עוואד הציע שביתת-קונים מיוחדת במינה: הוא הציע שהערבים יילכו לקנות רווקא בתנויות אלה. הוא צולם בסרט כשהוא נכנס לאזור החסום, וחיייל-צה"ל עורך חיפוש על גופו.

ענת סרגוסטי

(המשך בעמוד 40) * מאחורי: מוצמפה נחשה ופיצל אלוטיוני (חצי מוסתר).

להשתמש בשיטות של גנדי ושל מרטין לותר קינג, שיטות של אי-אלימות, כדי להפוך את הכיבוש בלתי-נסבל לישראלים.

למען האדמה

את שיטות אי-האלימות היתה ליד התנחלות תקוע שבהרי-יהודה. אנשי ההתנחלות גזלו קרקע מן החקלאים של הכפר הערבי הסמוך, והקיפו אותה בגדר ובשער, שעליו היה תלוי שלט שאסר את הכניסה למקום. החקלאים פנו למיטרה והתלוננו על גזילת הקרקע, אך המיטרה לא פעלה. הם פנו גם לעיתונות ולמינהל האזרחי, אך איש לא עזר.

ואו, כמוצא אחרון, פנו הכפריים למישרדו של עוואד. הוא אמר להם שצריך ללכת לקרקע ולהוריד את הגדר שנבנתה שם ללא רשות. אבל היה זהירות אותם, אתם צריכים להיות מוכנים לשאת בתוצאות של מעשה כזה. הוא הזהיר אותם שלא יורקו אבנים, שלא יברחו ושיהיו מוכנים להיעצר ולא לגרוע ביותר: אם אתם מרגישים שזו אדמה שלכם ושמעשיכם צודקים, אתם צריכים להיות מוכנים גם למות למען האדמה.

וכך יצאו כולם אל השטח, והורידו את הגדר. המתנחלים הורזו ובאו למקום, מלווים בחיילים. גם המשל הצבאי האווירי הוזעק ובירר מה קרה. נתם הבירור החזרה הארמה הגדולה לבעליה הערביים. זה היה הניצחון הראשון, וכך נכנסו לפעילות. למרות הצלחה זו לא נהרו אלפי פלסטינים אחריו ורעיונותיו, הוא נותר די מבודד בעמדותיו. יש המתייחסים אליו ברצינות, יש החושבים שהוא "משוגע לרב", ויש המשיך תמשיך בשירותיו ובשיטותיו למיסקיה מיוחדים, שבהם כול כל התיקיות האחרות ולא נותרה אלא דרך אי-האלימות, שלה מטיף עוואד.

בשנת חודש עומד לפוג תוקף אשורת-התייר של מובארכ עוואד בארץ עד אז עליו להחליט באילו צעדים לנקוט, אם ברצונו להמשיך לחיות כאן ולהמשיך ולהפיץ את תורתו בקרב העם הפלסטיני.

אם יגרשו אותי, אני מוכן אפילו להמיר את דתי ולהפוך ליהודי, ואז יהיו חייבים לקבל אותי" אמר מובארכ. עוואד הוא ראש המרכז הפלסטיני לא-אלימות. המישרד הקטן שוכן בשני חדרים מחוברים בקומה השלישית של בניין בירושלים המזרחית. על הקירות תלוים פוסטרים ציבעוניים, שהיונה משמשת בהם נושא מרכזי. גם מרטין לותר קינג מככב בחלק מהכרזות. לאורך הקירות כונניות עמוסות ספרים. כוננית אחת, שגובהה כגובה אדם ממוצע, מכילה בין מדפיה אוסף מרשים של כל כיתבי המהטמה גנדי האגדי מהודו. את האוסף השלם קיבל, לרביו, ממשלת-הודו, באחד מביקוריו הרבים באותה ארץ.

הריהוט במישרד צנוע ופונקציונלי, וכולל גם שני מסופי-מחשב, מכשיר טלפון ושולחן-שיבות עגול. למרות שעוואד נולד בירושלים ועזב אותה רק ב-1969, אחר הכיבוש, אין רוצים להתיר לו לשהות בישראל. את תעודת-התושב שהיתה לו, ושיפקה לו זכויות-תושב הקבועות בחוק, נטל ממנו מישרד-הפנים, והוא מסרב להחזיר לו אותה. הטענה שהושמעה באוזניו היתה שהוא בעל אזרחות אמריקאית, שלא היה בישראל במשך שנים רבות, ולכן לא מגיעה לו תעודת-תושב.

בינתיים התערב שגריר ארצות-הברית בישראל, תומאס פיקרינג, והודיע שעוואד הוא אזרח אמריקאי ושהוא תומך בו. בעיקבות הודעתו של פיקרינג, הודיע מישרד-החוץ כי עוואד לא יגורש לפני מועד פקיעת האשרה שלו. הם פועלים נגדי בגלל הפעילות שלי, מסביר עוואד. אני פעיל נגד הכיבוש. אני אומר לאנשים שצריך